

Світлана Вітвицька

Житомирський державний університет імені Івана Франка, Україна

vitvucka.svitlana@gmail.com

Таміла Смайлова

Житомирський державний університет імені Івана Франка, Україна

tamilas067@gmail.com

ІННОВАЦІЙНІСТЬ У ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Науково-технічна революція, що знаменувала собою другу половину минулого ХХ ст. і стала причиною переходу людства від індустріальної цивілізації до постіндустріальної, торкнулася всіх сфер життя й діяльності українського суспільства, зокрема, й освіти. Головні риси науково-технічної революції: злиття наукової й технічної революцій; наукові відкриття відразу ж стають основою нових технологій; системна автоматизація виробництва; заміна у виробництві безпосередньої людської праці упредметненими знаннями; перетворення науки у продуктивну силу; перехід від екстенсивного до інтенсивного виробництва; поява нового типу працівника з якісно новим рівнем професійної підготовки й критичного мислення.

Але головна особливість полягає у тому, що науково-технічна революція сформувалася на основі глибинних системних зав'язків науки, техніки, виробництва й обумовленого ними корінного перевороту у продуктивних силах суспільства при визначальній ролі науки.

Сучасний революційний розвиток наукового пізнання характеризується наступними особливостями:

- сучасна наука стрімко розвивається у часі й просторі. Скорочується розрив між появою ідеї і її впровадженням у виробництво;
- диференціація наук сполучається з інтегративними процесами, синтезом наукових знань, комплексністю, переносом методів дослідження з однієї області в іншу;
- лише на основі інтеграції висновків конкретних наук і результатів досліджень фахівців різних галузей знань можливо всебічне системне висвітлення наукової проблеми;
- науки стають усе більше точними завдяки широкому використанню математичного апарата та цифрових інструментів;
- дослідження об'єктів і явищ ведеться системно, комплексно; цілісне дослідження об'єкт сприяє формуванню синтетичного, критичного мислення.

Оновлення сучасної системи освіти і педагогічної науки визначило необхідність дослідження проблем педагогічної інноватики як особливої галузі наукового знання.

На сьогодні досліджено низка важливих аспектів педагогічної інноватики, зокрема це інновації у педагогіці (М. С. Бургин, І. І. Коновальчук та ін.); інновації у світовій педагогіці та нововведення (Х. Барнет, Дж. Бассет); інноваційна педагогічна діяльність, інноваційні педагогічні технології (Н. О. Корсунська, О. М. Пехота, С. О. Сисоєва); інноваційні підходи до організації навчання та проектування системи освіти (Д. В. Чернілевський, О. О. Ярошинська); інноваційні процеси у професійній освіті (А. І. Каташов, В. Є. Харагірло); управління інноваційними процесами (Г. В. Єльнікова, М. М. Поташник) та ін.

Основні напрями інноваційної діяльності визначають вибір її компонентів. До такої діяльності належить: розвиток спеціальностей і спеціалізації відповідно до вимог ринку праці; оновлення, розширення і постійне підвищення якості освітніх послуг; інтеграція навчання за кваліфікаційними рівнями; впровадження системи паралельної освіти; створення принципово нових науково-методичних і навчально-дидактичних ресурсів; наскрізна комп'ютеризація та інформатизація освітнього процесу; введення нових принципів організації освітнього процесу; реструктуризація освітнього процесу з метою раціоналізації використання навчального часу та збільшення його обсягу на самостійну роботу здобувачів; інтенсифікація освітнього процесу на основі активних методів навчання; введення комплексної діагностики знань здобувачів з використанням нових технологій і засобів діагностики; створення сучасної інфраструктури освітнього процесу, введення інноваційних дидактичних систем.

Сучасні інноваційні дидактичні системи, відповідно до домінуючої орієнтації навчання, поділяють на декілька груп: особистісно орієнтовані (увага до особистості, гуманне ставлення, розкриття творчих можливостей), природовідповідні базуються на ідеях проблемного навчання, які розвивають індивідуальні, творчі здібності; культуровідповідні (виділяється гуманістичний компонент, культурне самовираження здобувача), креативні (на основі принципів евристичного навчання, творча діяльність охоплює весь процес навчання); інтенсивні (спрямоване на інтенсифікацію, прискорення і випередження освітніх процесів) та ін.

Повноцінний і ефективний розвиток педагогічних інновацій можливий лише за умови їх ґрунтового теоретико-методологічного обґрунтування.

Сьогодні у вищій школі, орієнтованій на предметне вивчення й блокову побудову дисциплін, важко створити у здобувачів сучасне цілісне подання про науку. Тенденції інтеграції, що висвітлюються в розвитку вищої освіти, починають реалізовуватися у закладах вищої освіти, де існують потужні наукові школи, де здобувачі вищої освіти включені в активну науково-дослідну діяльність.

Науково-дослідна діяльність здобувачів вищої освіти впливає із завдань навчального процесу і сприяє підготовці висококваліфікованих фахівців. Однією з провідних вимог до організації науково-дослідницької діяльності здобувачів вищої освіти є всебічний розвиток їх творчих здібностей та дослідницьких умінь.

Науково-дослідна діяльність здобувачів вищої освіти спрямована на розвиток у майбутніх педагогів і науковців нахилів до пошукової, дослідницької діяльності, до творчого розв'язання навчально-виховних завдань в освітніх закладах, а також формування умінь і навичок застосування дослідницьких методів для розв'язання практичних питань навчання і виховання.

У нашому досвіді науково-дослідна діяльність здобувачів складається з двох компонентів: науково-методичного (складання узагальнюючих таблиць; структурних блок-схем лекцій; кросвордів тестів з теми; переліку визначень ключових понять до освітньої компоненти з посиланням на джерела; анотування статей (5-6 з однієї теми курсу), книги або окремих розділів, що тісно пов'язані з темою; написання рефератів і доповідей за визначеними викладачем темами; різноманітні групові завдання, що передбачають розв'язання або підготовку проблемних ситуацій) і науково-пошукового (написання курсових та кваліфікаційних робіт, наукових статей, тез, участь у роботі проблемних груп та лабораторій, у науково-практичних конференціях, проведення мікродосліджень).

Інноваційною технологією організації дослідницької діяльності здобувачів вищої освіти є впровадження індивідуальних навчально-дослідних завдань. Це вид позааудиторної індивідуальної роботи здобувачів навчально-дослідного чи проєктно-конструктивного характеру. В умовах активної творчої пізнавальної діяльності здобувачів ці роботи все більше набувають дослідницького характеру.

Здобувачам вищої освіти імпонують творчі завдання: підготовка доповідей, рефератів, дослідження шкільного досвіду, написання критичних статей і дипломних та кваліфікаційних робіт.

Отже, науково-дослідницька діяльність здобувачів вищої освіти є важливим чинником їх якісної педагогічної підготовки до професійної діяльності в умовах цифровізації освіти, постійних суспільних змін, зростання ролі науки.

Список використаних джерел

1. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи. Підручник за модульно-рейтинговою системою навчання. 2-ге вид. К.: Центр учбової літератури, 2024. 384 с.
2. Вихрущ В. О., Козловський Ю. М., Ковальчук Л. І. Основи наукових досліджень у галузі педагогіки: підручник. Тернопіль: Крок, 2017. 340 с.
3. Гончаров С. М. Студентські наукові дослідження в кредитно-модульній системі організації навчального процесу : [навчально-методичний посібник] / Гончаров С. М. Рівне : НУВГП, 2006. 127 с.
4. Шейко В. М., Кушнарченко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: підручник. 4-те вид., випр. і доп. К.: Знання, 2004. 307 с.

Анотація. Вітвицька С., Смайлова Т. Інноваційність у професійно-педагогічній підготовці здобувачів вищої освіти. У статті охарактеризовано основні напрями інноваційного процесу у закладах вищої освіти, особливості наукового пізнання, взаємозв'язок розвитку науки і підготовки майбутніх фахівців до науково-дослідницької діяльності, форми та методи науково-дослідної діяльності здобувачів вищої освіти у процесі вивчення педагогічних освітніх компонент.

Ключові слова: інноваційність, інновація, професійно-педагогічна підготовка, науково-дослідна діяльність, здобувач вищої освіти.

Abstract. Vityvtska S., Smailova T. Innovation in professional and pedagogical training of higher education applicants. The article describes the main directions of the innovation process in higher education institutions, the features of scientific knowledge, the relationship between the development of science and the preparation of future specialists for scientific research activities, forms and methods of scientific and research activities of higher education students in the process of studying pedagogical educational components.

Keywords: innovativeness, innovation, professional and pedagogical training, research activity, higher education student.